

Sygn. akt II UK 324/11

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku B. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.
o prawo do świadczenia przedemerytalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lipca 2012 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 lipca 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2011 r., Sąd Apelacyjny, w sprawie z wniosku B. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Pierwszemu Oddziałowi w W. o
prawo do świadczenia przedemerytalnego, oddalił apelację pozwanego od wyroku

Sądu Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 3 lutego 2011 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 6 września 2010 r. i przyznano wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego w oparciu o art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. Nr 120, poz. 1252 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 5, art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz w związku z art. 36¹ § 1 i 2 k.p.

Sąd Okręgowy ustalił, że ostatnim miejscem pracy wnioskodawczyni była Galeria C. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, jako następcą Przedsiębiorstwa Domów Towarowych C. SA, gdzie wnioskodawczyni była zatrudniona od dnia 15 sierpnia 1993 r. do 30 listopada 2009 r. Stosunek pracy wnioskodawczyni ustał za wypowiedzeniem dokonany przez pracodawcę (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.) z przyczyn określonych w ustawie z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844 ze zm.). Przy rozwiązaniu umowy o pracę zastosowano skrócony do jednego miesiąca, okres wypowiedzenia (art. 36¹ k.p.), a za pozostałą część okresu wypowiedzenia (dwa miesiące) zostało wypłacone odszkodowanie. Wnioskodawczyni po rozwiązaniu stosunku pracy pozostawała bez zatrudnienia. Decyzją organu rentowego z dnia 6 września 2010 r. odmówiono wnioskodawczyni prawa do dochodzonego świadczenia, przyjmując, że udokumentowała ona jedynie 29 lat 11 miesięcy i 16 dni, zamiast wymaganych 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ponieważ w ocenie organu rentowego nie było podstaw do zaliczenia do okresu zatrudnienia okresu skróconego wypowiedzenia umowy o pracę w wymiarze dwóch miesięcy. Na skutek odwołania wnioskodawczyni, wyrokiem z dnia z dnia 3 lutego 2011 r., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawczyni prawo do dochodzonego świadczenia, uznając, że dwumiesięczny okres, za który wypłacono odszkodowanie winien być doliczony do okresu zatrudnienia wnioskodawczyni u ostatniego pracodawcy zgodnie z art. 36¹ k.p., a tym samym legitymuje się ona okresem zatrudnienia w wymiarze przekraczającym 30 lat. W uzasadnieniu wyroku Sąd powołał się na uchwałę powiększonego składu Sądu Najwyższego z dnia 23

kwietnia 1990 r., III PZP (OSP 1991 r. nr 2, poz. 53), w której przyjęto, że okres o jaki skrócono wypowiedzenie umowy o pracę (art. 36¹ § 1 k.p.), za który pracownikowi przysługuje odszkodowanie, wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy zobowiązanym do wypłaty odszkodowania, jeżeli w tym okresie pracownik pozostawał bez pracy. Wyrokiem z dnia 13 lipca 2011 r., oddalając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny uznał za spełniony warunek określony w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, wobec uznania okresu, za który przyznano wnioskodawczyni odszkodowanie, za okres równorzędny z okresem zatrudnienia w sytuacji, gdy nie podjęła ona nowego zatrudnienia.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, art. 6 ust 2 pkt 5, art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz art. 36¹ § 1 i 2 k.p., poprzez przyjęcie, że skrócenie okresu wypowiedzenia zalicza się do okresów składkowych bądź nieskładkowych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, oraz przepisów postępowania - art. 231, 233 § 1, 382 oraz 390 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w W. i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołania wnioskodawczyni w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a z urzędu bierze pod rozwagę tylko nieważność postępowania. W świetle art. 398³ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna może być oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez

jego błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, pod pojęciem podstawy skargi kasacyjnej rozumie się konkretne przepisy prawa, które zostały w niej wskazane z jednoczesnym stwierdzeniem, że wydanie wyroku nastąpiło z ich obrazą. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, nie jest uprawniony do badania prawidłowości zarówno ustaleń faktycznych, jak i oceny dowodów, dokonanych przez sąd drugiej instancji, będąc związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co obejmuje także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Innymi słowy każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kontestowania błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny. Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do dokonywania kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. Skoro zarzut naruszenia tego przepisu nie mógł być podstawą rozważań, ocen i analiz Sądu Najwyższego, to należało przyjąć, że przy ocenie zasadności zarzutów naruszenia prawa materialnego wiążąca była w postępowaniu kasacyjnym podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku.

Z ustaleń faktycznych rozpoznawanej sprawy, wynikało że ostatnim miejscem pracy wnioskodawczynie była Galeria C. – Spółka z o.o. w upadłości likwidacyjnej (następca prawny Przedsiębiorstwa Domów Towarowych C. SA). Wnioskodawczynie była zatrudniona od 15 sierpnia 1993 r. do 30 listopada 2009 r., zaś stosunek pracy ustał w związku z wypowiedzeniem przez pracodawcę umowy o pracę ze względu na przesłanki określone ustawą z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Rozwiązując stosunek pracy zastosowano skrócony do jednego miesiąca okres wypowiedzenia, przyznając wnioskodawczynie

odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za pozostałą (dwumiesięczną) część okresu wypowiedzenia (art. 36¹ § 1 k.p.). Zgodnie z art. 36¹ § 2 k.p., okres za który przysługuje odszkodowanie, wlicza się pracownikowi pozostającemu w tym okresie bez pracy (tak jak wnioskodawczyni w niniejszej sprawie) do okresu zatrudnienia, niemniej nie jest kwestionowane w judykaturze, że skrócenie przez zakład pracy okresu wypowiedzenia umowy o pracę na podstawie art. 36¹ § 1 k.p. powoduje rozwiązanie tej umowy z upływem skróconego okresu (por. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1992 r., I PZP 20/92, OSNCP 1993 nr 102, poz. 2), a były pracownik, który otrzymuje odszkodowanie z tytułu skróconego okresu wypowiedzenia umowy o pracę nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu pracowników (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I UK 315/04 - OSNP 2006 nr 9-10 poz.160).

Nie jest też sporne w orzecznictwie (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 179/98 – OSNAPIUS 1999 r. nr 16, poz. 527), że art. 36¹ § 1 k.p. wprowadza w interesie pracodawcy i na niekorzyść pracownika odstępstwo od zawartej w art. 36 § 1 i 6 k.p. regulacji zasadniczej, zgodnie z którą okres wypowiedzenia umowy o pracę na czas nie określony wynosi trzy miesiące i może być skrócony tylko zgodną wolą stron (ich porozumieniem). „Przyznawane pracownikowi w związku ze skróceniem okresu wypowiedzenia odszkodowanie (art. 36¹ § 1 *in fine* k.p.), ma w założeniu zrekompensować utracony skutek wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy zarobek. Nie ma ono jednak charakteru ściśle kompensacyjnego. Wypłacane jest niezależnie od tego, czy pracownik po rozwiązaniu umowy o pracę podjął zatrudnienie, czy nie i czy osiąga oraz w jakiej wysokości dochody z innych źródeł.” Okres, o który skrócono okres wypowiedzenia nie jest co prawda okresem zatrudnienia, jest jednak do niego wliczany, wobec czego powinien być traktowany, tak jakby pracownik w tym czasie pracował.

Materialnoprawną podstawą dochodzonego świadczenia przedemerytalnego jest art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, uprawniającej do tego świadczenia osobę, która do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (...), w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz posiada okres

uprawnający do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet, przy czym zgodnie z ust. 2 tego przepisu, za okres uprawniający do emerytury, uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art. 5 – 9, art. 10 ust. 1 oraz art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Uwagi te należy uzupełnić o stwierdzenie oparte na przepisie § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), z którego wynika, że nie stanowią podstawy wymiaru składek m.in. odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy, w tym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę lub rozwiązania jej bez wypowiedzenia, skrócenia okresu jej wypowiedzenia.

W świetle niekwestionowanych ustaleń, na dzień rozwiązania stosunku pracy (30 listopada 2009 r.) wnioskodawczyni wykazała okres zatrudnienia wynoszący 29 lat, 11 miesięcy i 16 dni, otrzymując za pozostałą (dwumiesięczną) część okresu wypowiedzenia (art. 36¹ § 1 k.p.) stosowne odszkodowanie. Fakt, że rozwiązanie umowy o pracę za skróconym okresem wypowiedzenia nastąpiło w dniu 30 listopada 2009 r., nie oznacza jednak, że pozostały okres wypowiedzenia (dwa miesiące) nie ma znaczenia prawnego.

Zgodnie z art. 7 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, okresami nieskładkowymi są okresy niewykonywania pracy po ustaniu zatrudnienia, „jeżeli za te okresy, na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zostało wypłacone odszkodowanie”.

W ocenie Sądu Najwyższego, powołany przepis nie budzi wątpliwości interpretacyjnych na gruncie wykładni językowej, która w świetle orzecznictwa i doktryny ma – przy interpretacji przepisu – przesądzające znaczenie. Jeżeli językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas - zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni.

Niewykonywanie pracy po ustaniu zatrudnienia, za które na podstawie przepisów k.p., zostało wypłacone odszkodowanie, obejmuje nie tylko odszkodowania wypłacone na podstawie art. 45 i 56 k.p., ale również odszkodowanie należne w związku ze skróceniem okresu wypowiedzenia – art. 36¹ § 1 k.p. Odmienne stanowisko zaprezentowane w tej mierze w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, jest nieuprawnione.

Wszystko to pozwala na wyrażenie stanowiska, według którego okres skróconego wypowiedzenia, za który pracownik otrzymał odszkodowanie, jako okres nieskładkowy (art. 7 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), jest okresem „uprawniającym do emerytury” w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Tym się kierując, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, po myśli art. 398¹⁴ k.p.c.